DISSERTATIO
INAUGURALIS
MEDICO - PRACTICA
DE
COLICA
QUAM
ANNUENTE INCLYTA FACULTATE
MEDICA
IN
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VINDOBONENSI
PUBLICAE DISQUISITIONI
SUBMITTIT

JOANNES HANKE
SILESIUS
MEGA - KUNZENDORFFENSIS.

DISPUTABITUR
IN UNIVERSITATIS PALATIO
DIE MENSIS ANNO
MDCCLXXXIV.

VIENNÆ,
TYPIS ANTONII KROYS.

L. B.

Temporis jamjam finiendi annui ſtudi-
rum curriculi anguſtiis preſſus, & miru-
quam cupide ad longævorum laborum me-
rum demum metam properans, magna, e-
que lapidi lydio theoreticorum probanda, pe-
ficiendi impos factus, hæc tenuicula trado
quæ benignus accipe velim, & , ſi fata tul-
rint, olim præſtaturo majora fave.

Omnis dolor inteſtinorum colica dicitur. Etimologia nominis ab inteſtino colo, ſed male, cum rarius in inteſtino colo, potiſſimum in ileo morbi ſit hoſpitium, & fortaſſis colon inteſtinum tam acute non dolet, cum videamus fœcibus duriſſimis diu ſine ullo dolore eſſe refertum. Neque fortaſſis aliter, quam in dyſſenteria eroſum, inflammatum, exulceratumque dolet.

Prognosis ad cauſarum diſcrimina, doloris vehementiam, alvique obſtructionem, & febrém redit; quo nomine colica, etſi levis morbus videatur, ſæpe periculoſiſſima, acuta, brevique lethalis eſſe poteſt. Aliquando enim plures cauſæ manifeſtæ ſimul poſſunt adeſſe; e. g. metaſtaſis quædam, & inflammatio, vermes, & inflammatio conjuncta, præſertim in pueris. Unde multi febre veriſſi-

riſſima inflamatoria ſub hoc morbo inter alia ſymptomata ſoporoſi, convulſivi, & cum retentione urinæ exſtinguuntur. Qui ſæpius à quacunque cauſa hoc malo laborant, præſertim cum rebelli alvi obſtructione, in iis metus eſt, ne aliquando in inflammationem inteſtinorum, ileumque incidant. Qui ſæpe alioquin torminibus colicis conflictantur cum doloribus dorſi, & lumborum, pedumque œdematibus, flatibusque crebris, his tympanitis inſtat. Quod ſi vero colica ſine alia cauſa manifeſta, alvo tarda, fœcibus pallidis infeſtet, metus eſt, ne lateant calculi veſicæ felleæ, & icterus brevi poſt erumpat, isque rebellis, & diuturnus.

In curatione facile patet, ſedulo præ oculis habendum eſſe cauſarum omnium manifeſtarum catallogum, neque ſtatim ad præſcribendas eſſentias carminativas, anticolicas, & ejus generis recurrendum fore; cum morbus hic vulgo neglectus, & in levioribus habitus aliquid monſtri alere poſſit. Attendatur probe ad cauſam manifeſtam, ad febrem, quæ ſi adeſt, ſemper anguis latet in herba, eo periculoſior, quo levior

vior febris, id eſt, debilis, & celer pulſus eſt. Porro ad alvi obſtructionem, atque ad dolores, an hi vehementes ſint, brevibus intervallis redeant; ad linquam, an ſicca; ad oculos, faciemque, an naturalis vigor adſit, nec ne.

SPECIES ob diverſitatem cauſarum diverſæ ſequentibus numeris continentur.

I. SPECIES INFLAMMATORIA, quæ in inteſtinis tenuibus frequentius cum tota caterva ſymptomatum phlogoſeos occurrit: nempe cum horrore, dolore acuto, fixo, increſcentia abdominis, pulſu duro, crebro, ſiti magna, vomitu, alvi obſtructione; quandoque tamen alvus tenuis excernitur, & gravidis periculoſiſſima eſt. Singultus, oculi calliginoſi, pulſus debilis, mortem nuntiant. Levior eſt, ſi meraca, gravior, imo graviſſima ſi ſit complicata cumململ biliosa, putrida, verminoſa, cum variis affectibus capitis &c.

Cura meracæ largis venæ ſectionibus, clyſteribus emollientibus cum melle mercuriali, ad quinque, ſex uncias, iisque repetitis; fomentis, & decoctis emollientibus; verbo: toto apparatu antiphlogiſtico abſolvitur. Specialiter notes, venæ ſectiones hic eousque fieri debere, quousque pulſus, & vires ægri ferunt, & clysmata non cum nimio impetu, nec magna doſi applicari. Si vero pulſus tremulus, inæqualis; veſicantia, & camphora exigua doſi, indicantur. Si vero ſequatur ſuppuratio, non lac, ſed ſerum lactis, decocta ex virga aurea, veronica exhibebis. Si vero ad finem febris lenta remaneat, ad corticem vulnerariis nuptum tanquam ad ſacram anchoram refugiendum eſt; ultimo ad aquas ſpadanas, & cibos ſolidiores.

Si vero complicata, primum tamen indicans inflammatio eſt, ita tamen, ut reſpectus morbi complicati habeatur, qui pro re nata, vel largiores, vel pauciores venæ ſectiones determinat; & ſufflamminata inflammatione morbus complicatus cicuratur.

II Sa-

II Saburalis, quæ vel eſt pituitosa, biliosa, vel putrida &c. ratione nempe hoſpitantis materiei in primis viis.

Pituitosam, otium, ingluvies, cruditates, hyems prima, & ver initians, corpora debilia, ſexus ſequior, hypochondriaci, clyma humidum palludoſum conſtituunt.

Indicatio curativa conſiſtit in attenuatione, ſolutione, inciſione & evacuatione pituitæ, v. g. ſapone veneto, extracto amaricante, bile taurina inſpiſſata, alöe, gummi ferulaceis, maſſa pillulari ruffi, ſalibus, aquis mineralibus, clysmatibus fortioribus &c. obtinetur.

Biliosa a conſtitutione annua, calore, ira, ſpirituoſis, carnibus ferinis, nimio corporis motu &c. generatur. Eſt cum urina pauca, ruffa, ſiti, calore naturali majore, amaritie oris, dolore potiſſimum in duodeno, pulſu celeri, non adeo duro, vomituritione, & ſæpe alvi obſtructione. Aetas juvenilis, & abuſus ſpirituoſorum venæ ſectiones poſtulant. conveniunt omnia ſolventia, evacuantia, & putredini reſiſtentia, ut

 ſunt

ſunt omnia aceſcentia, ut tamarindi, acetoſa, taraxacon, ſerum lactis, & ſic porro. Si ingens nauſea, emeticum cum ſale. Si Facies collapſa, pulſus debilis, tunc externe fomenta ex meliſſa, mentha. Et ſi vomitus ſimul adſit, clysma cum opio, & quoque interne opium. Si vero ceſſet, tunc ſerum lactis tamarindinatum prodeſt. Aromatica, & ſpirituoſa vitentur. Si pulſus non celer, non durus eſt, pillulæ cum extractis amaricantibus, ſapone veneto, & gummi ammoniaco &c. conveniunt.

Putrida eadem fere ratione uti prior curatur, reſpectu tantum habito ad febrim.

III. Rheumatica, ſeu Rheuma inteſtinorum, itaque eſt vel inflammatorium, vel bilioſum, vel pituitoſum, cum vel ſine febre.

Cura ſecundum naturam rheumatis, & abſente inflammatione præprimis ab initio in promovenda diaphoreſi conſiſtit, quod infuſo fl. chamomillæ, & theriaca andromachi &c. perficitur.

IV. Nephritica, ſi ab inflammatione, cura antiphlogiſtica, ſi ab infarctu non inflammatorio, ſolventia cum diure-

re-

reticis, ſi a calculo, & in ſimul nauſea, & vomitus comites ſunt, prius paregoricis ſiſtantur; dein oleaſa, præcipue vero oleum lini ore, & ano, quod fomenti inſtar renibus eſt, item & lenia cathartica; dein lac cum aquis ſelteranis, aut egranis, infuſio rad. foeniculi, petroſolini, baccarum juniperi, ſerum lactis cum melle, ſuccus herbarum, & ſic ulrra.

V. Metastatica a ſcabie, arthritide, eryſipellate, curatur ſuis methodis.

VI. Hepatica, a calculis hepatis. Hic expediendæ viæ emolliendo, relaxando, ſolvendo, verbo: omnibus, quæ calculi iter promovere valent, v. g. decocto hordei cum melle, ſuccis graminis, taraxaci, cichorei, fumariæ &c. urgente dolore oleoſis, paregoricis.

VII. Stercorea, in iis, qui alimentis abutuntur, quæ multas generant foeces, obſervatur. Dolore colico, ſed non adeo acuto, & raro cum febre ſtipatur, ſtercora in inteſtinis tanguntur; cavendum a fortioribus purgantibus, ſed unguenta emollientia, jura pinguia, calida, clyſmata oleoſa, dein manna. Si mucus adeſt, ſapo venetus, vel there-

binthina cum vitello ovi ſubigitur. Notes, tam diu inſiſtendum eſſe evacuantibus, quam diu cum his adhuc alvus ſcibaloſa, aut pultacea excernitur &c.

VIII. Flatulenta, abdomen inflatum eſt, & preſſione abdominis dolor non augetur; foeces duræ, & ſiccæ, ideo clysmata ex oleo omni hora, dein cum ſale gemmæ, & inunctiones cum unguento calendulæ, & oleo menthæ. Si pulſus celer, & durus, Venæ ſectio, dein v. g.

℞ Semin quatuor. calid. min. à dr. jj
infund. in ſ. q. aq. fervid p. 1/4hor
colatur. unc. XIV. adde
ſal thermar. carolinar. dr. vj
ſyrup. V. rad. aperient. unc. jj
M. d. u.

Et ſi non juvat opium datur. In pallidis, & frigidis infuſum menthæ, vel eleoſachar. menthæ v. g.

℞ Eleoſach menth. dr. jj.
Aq. menth. unc. jv.
Sp. ſal. dulc. gtt. XXX.
M. ſ. öi 6to. minuto cochl.

Si alvus obſtructa pill. ex ſapone veneto, gum. ammoniaco, & maſſa pill. Ruffi, cucurbitæ abdomini applicatæ etiam profuere.

IX. PICTONUM, a plumbatis, & arthritide vaga &c. inducitur. Hic ventris adeſt introtractio, qui in aliis ſpeciebus tenſus, & elevatus eſt; ſequitur ſæpe paralyſis manuum, pedumque, quæ paralyſis, ſi adeſt, ſignum pathognomicum hujus morbi eſt. Eſtque ſubinde cum, ſubinde ſine febre, ſubinde morbus acutus, ſubinde chronicus per plures annos durans. Si vires ferunt venæ ſectio, clysmata emollientia, oleoſa, & externe unguentum Altheæ, & cataplaſmata ex lacte, & ſapone veneto &c. interne v. gr.

℞ Olei amygdalar. recentiſſ. preſſ.
mann. elect. á unc. jjj.
Vitel. ov. q. ſ. ut f. pfecta miſcela.
S. ōi 1/2 hor. cochl.

Si vero alvus jam liberior tum v. gr.

℞ Syrup. mannat.
Olei amygdalar. dulc. recentiſſ.
preſſ. a unc. jjj.
Vitel. ov. q. ſ.
S. ōi 2hor. 2. cochl.

Et dein juſcula pinquiora carnium, etſi ceſſent globoſa cibula, tamen continuandum.

Colica vero pictonum ex arthritide orta curatur initio uti prior, dein vero: v. gr. ℞.

℞ Antimon. crud. gr. vjjj
Fl. Sulphur. gr. x.
Sachar. alb. Scrup. j.
M. d. u.

Et decoctum ſaſſaparillæ, aut pulverem apyrethi; ſi vero dolor poſt aſſumtum antimonium in ventriculo oriatur, ſignum eſt autea aſſumptorum acidorum, ideo inter uſum antimonii vel acida prohibenda, aut lapides cancrorum exhibendi ſunt

X. AB ANEURISMATE interno. In hac ſvadebis quietem, venæ ſectiones parvas, repetitas, nitrum, mannam, caſſiam, victum tenuem, & ut alvus leniter ſolvatur.

XI. SCIRRHOSA Remedia hic ſunto v. c. victus tenuis ex fructibus horræis, ſerum lactis, clyſmata, terra foliata tart. levi doſi, cicuta, aconitum &c.

XII. HERNIOSA, in omni herniosa colica tentanda eſt repoſitio præmiſſis præmittendis; ceterum curatur ratione naturæ colicæ, vel ut inflammatoria, flatulenta, ſtercorea, rheumatica, a dyſpeptis &c.

XIII. A DISPEPTIS ſeu aſſumtione corporum indigeſtibilium, ut a nucleis perſicorum, meſpillorum, oſſiculis animalium

lium &c. præſertim ſi in una parte inteſtinorum coacervantur. Indicantur purgantia, enemata. In deglutitis ſpinis oſſium, animalium, piſcium, laudantur oleoſa, atque lenia eccoprotica, ſed medicus optimus natura.

XIV. PERIODICA. a latitante febre ſub larva, cura febris intermittentis evacuatis primis viis, per corticem.

XV. HYSTERICA, & hypochondriacorum. Urina copioſa, aquoſa, ſyncope, palpitatio cordis, globus hyſtericus, vomitus, materiaorum viridefcens per alvum &c. hanc comitantur. conveniunt cæteris paribus laudanum, caſtor: eſſentia caſtorii, aſa fœtida, & ſpiritus cornucervi tum radix Valerianæ, cort: peruv: limatura martis, gumi ferulacea.

XVI. MENSTRUALIS. Alia eſt antecedens, alia concomitans, alia a ſuppreſſione. Hæc ſecundum diverſas cauſas, diverſimode curatur v. gr. ſi a plethora; venæ ſectione, diluentibus; ſi a debilitate, laxitate vaſorum, purgantibus, dein roborantibus. Si a nimia irritabilitate, nervinis, anteſpaſticis, ut tinctura ſuccini, opio, optime vero roborantibus, cortice peruviano. Si a rigi-

giditate, vaſis ſtrictis, emollientibus, ut aqua tepida ſuppoſita.

XVII. HÆMORRHOIDALIS. Omnia quæ de menſtruis dicta ſunt, hic quoque applicabis v. gr. emollientia, oleoſa, enemata, venæ ſectiones, alöetica, determinantia verſus inferiora, ſanguiſugas, aperturam lanceola factam; omnia pro ratione cauſarum.

XVIII. gravidarum: in gravidis plerumque acidum peccat, hinc antacida ſi debilitas irritabilitasque peccet, una alterave drachma corticis peruviani de die. In diſtractione partium cura palliativa.

XIX. PARTURIENTIUM, dolores ſpurii biduo, aut triduo ante partum parturientes infeſtant, hos venæ ſectio aliquando inſtantanee curat, quin repeti debeat. Plurimum etiam huc faciunt enemata ob fœces duras, quibus expulſis uterus liberior fit, & ratione cauſæ etiam opiata.

XX. PUERPERARUM: ſi ab acrimonia mucilaginoſa; ſi ab inflammatione, apparatus antiphlogiſticus, enemata, oleoſa, refrigerantia, potus oleoſi cum prudenti paregoricorum uſu, maxime tamen obſervandum, ne lochia turbentur. Si

do-

dolores extremi ſpaſmos minentur, ad opium purum, non ad laudanum refugiendum foret.

XXI. AB ACRIMONIA, cura generalis, mucilaginoſa, involvens, oleoſa, ſpecialis vero dirigitur ſecundum naturam acrimoniæ, aut veneni.

XXII. VERMINOSA. Antihelminticis curatur.

XXIII. A MOECONIO, quod evacuandum eſt, optimum purgans matris lac ſeroſum eſt, ſi hoc inſufficiens, ſapo venetus vitell. ovi ſolutus & ſyrupus cichor. c. rheo, & aqua fœniculi. Si vero dolores nimum urgeant, enema ex duabus unciis ſeri lactis melle mixtis convenient.

XXIV. LACTANTIUM. A pultibus aceſcentibus, & lacte, utatur antacidis, ſolventibus, eccoproticis, leniter tonicis & roborantibus, ut lap. cancr. ſapon. venet. ſyrup. cichor. cum rheo, cum oleo tart. per deliq. & aqua fœniculi. In infantibus cavendum eſt ab opiatis, & oleoſis, ab opiatis quia infantes hebetes, & inepti fiunt. Ab oleoſis aromaticis, quia inuncto ventri inflammatio cauſaretur.

THE-

THESES

I.

In colica non datur remedium ſpecificum univerſale

II. Diſpoſitio ad colicam extra paroxiſmum mutanda eſt.

III. In colica hæmorrhoidali ſauguiſugæ plus remedii ferunt, quam largiſſimæ venæſectiones.

IV. Scirrhus ventriculi, & inteſtinorum non curatur ſapone & ſaponaceis.

V. Errant illi magnopere, qui vires ægri ex ſolo pulſu volunt menſurare.

VI. Subita transpoſitio materiæ rheumaticæ nec lege circulationis, nec communicatione cellularum telæ celluloſæ explicari poteſt.

VII. Exanthemata qualiacunque in primis morbi diebus perſtantibus viribus, & pulſu duro, forti, magno, venæ ſectionem non prohibent, ſed potius jubent.

VIII. In convulſionibus infan tum melius ſubinde eſt curare nutricem, quam infantem.